DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

PRESENTACIÓ

Dècada dels setanta, anys finals del franquisme, temps encara grisos. Molts joves dèiem no a la dictadura, sí a la democràcia; no a la repressió, sí a la llibertat; no a la injustícia, sí a la justícia social; no a la por, sí a l'esperança; no a la imposició del castellà, sí a la cultura catalana; no als uniformes, sí als cabells llargs. Sí a Raimon, Lluís Llach, Paco Ibáñez, Mercedes Sosa, Victor Jara... i també a Pau Riba, Pink Floyd, Janis Joplin... Sí al nou cinema i al teatre crític (encara que no l'entenguéssim), sí a l'amor lliure (encara que no el practiquéssim).

Foren els darrers anys de la dictadura de Franco i l'anomenada transició fins a les primeres eleccions estatals, nacional i locals. Època de gran transformació política, social i cultural a tot l'Estat espanyol, també a Catalunya i a la nostra ciutat.

Igualada no havia destacat per tenir una forta oposició política en temps de clandestinitat, però anaren sorgint persones i organitzacions implicades en lluites per la llibertat, per aconseguir millores laborals i socials i per recuperar la cultura catalana.

Ara, que sembla que bufen vents de regressió, convé recordar què és viure sota un règim repressiu i sense llibertats i saber quins són els valors de la democràcia. Tant de bo no calgui tornar a conspirar en clandestinitat.

Aquesta exposició mostra 10 pinzellades d'activisme polític a Igualada a partir de la recollida de documents, i sobretot de testimonis, que han aportat els seus records, papers guardats en capses i carpetes, sentiments d'uns anys de lluites i esperances. Apunts per vestir una època de la nostra història local.

Testimonis

Jaume Carles Freixas, Josep Castelltort Panadés, Josep Ma. Dávila Bonilla, Manuel Enrich Rovira, Pep Marsal Cortadellas, Maribel Nogué Felip, Juli de Noguera Escobedo, José Luís Noguera Jiménez, Josep Ma. Oller Berenguer, Antoni Pàmies Gombau, Salvador Puig Rodríguez, Josep Ribas Alegre, Joaquim Solé Vilanova, Joana Terrade Bosch, Anna Vaqués Guitart, Sebastián Vergara Trujillo, Francisco Viera Prieto

Idea i realització

Roser Grau Llucià i Imma Solé Vilanova

Muntatge audiovisual

Dan Ortínez Martí

Agraïments

Josep Calzada Jubert, Alfons i Maria Casanovas Cortès, Carme Castelltort Carol, Ramon Creus Pardina, Rafael Jorba Castellví, José Luis Lafita Hernández, Isabel López Lobato, Pau Llacuna Ortínez, Pep Mas Planell, Montserrat Mateu Pons, Josep Munné Estruch, Montserrat Oliva Segura, Montserrat Palet Martí, Pere Puig Rodríguez, Isidre Quintana Solà, Dolors Solà Mussons

Col·laboracions

Arxiu Comarcal de l'Anoia, Arxiu Municipal de Santa Margarida de Montbui, CERCA Grup de recerca en ciències socials

Amb el suport de

Ajuntament d'Igualada

Biblioteca Central d'Igualada

Centre d'Estudis Comarcals Igualadins

àrea publicitat

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

FER POLÍTICA EN CLANDESTINITAT

La Igualada de principis dels setanta encara era una ciutat dominada per les forces franquistes que governaven l'Ajuntament a través del *Movimiento** i altres poders afins. La informació era controlada a través de la publicació quinzenal *Igualada* i *Radio Igualada*, el món sindical es canalitzava a través del Sindicat Vertical*, i les persones s'educaven seguint els preceptes de l'Església catòlica. A l'oposició política de la nostra ciutat li costà renéixer de la repressió de la postguerra civil, i l'activisme per la conquesta de la democràcia estava a les beceroles.

Dels primers anys setanta es poden ressaltar dues mobilitzacions, la campanya d'abast català *Soc un virus*[1] el 1970, que despertà moltes consciències, i la tancada a Santa Maria del Camí del 1971 en solidaritat amb Lluís Maria Xirinacs, que marcà l'inici d'una consciència política per a molts joves.

Fer política a principis dels setanta era jugar-se-la, però aquest fou el camí triat per persones que volien lluitar contra la dictadura. Algunes d'elles mantingueren militàncies polítiques durant anys, fos en partits polítics, organitzacions sindicals o moviments associatius. Primer en la clandestinitat, després en la legalitat.

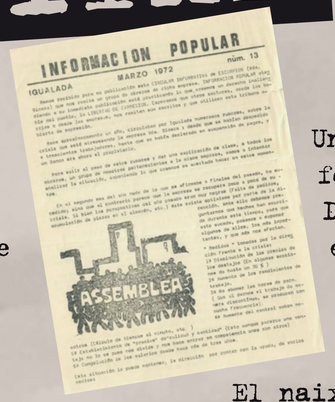
INFORMACION POPULAR

IGUALADA MARZO 1972 núm. 13

ASSEMBLEA

Una organització política que adquirí certa rellevància fou el FRAP (Front Nacional Antifeixista i Patriòtic). D'una acció propagandística a l'empresa Punto Blanco el 1973, en derivà la detenció i cruel mort per tortures de Cipriano Martos, un militant que formava part d'un comando vingut de Reus.

El naixement del PSUC (Partit Socialista Unificat de Catalunya) a la ciutat data també d'aquests primers anys. Lluís Maria Xirinacs en fou impulsor i comptà amb joves vinculats a la JOC (Joventut Obrera Catòlica) i d'altres vinguts de fora d'Igualada. El PSUC, d'ideologia comunista, fou en aquesta època la principal organització de lluita política a Igualada.

Un altre grup amb certa capacitat d'acció fou el PTE (Partit del Treball d'Espanya), un partit comunista d'orientació maoista que actuava a les fàbriques i als barris.

Al llarg de la dècada les diferents corrents socialistes anaren adquirint presència a Igualada, especialment Convergència Socialista de Catalunya.

Le Titulaire est dispensé du Visa Français de Sortie

TOULOUSE

14 JUIN 1976

Els sectors anarquista, republicà i independentista, que tingueren una gran presència abans de la guerra civil, foren escassos a la ciutat en aquells anys i estaven poc organitzats.

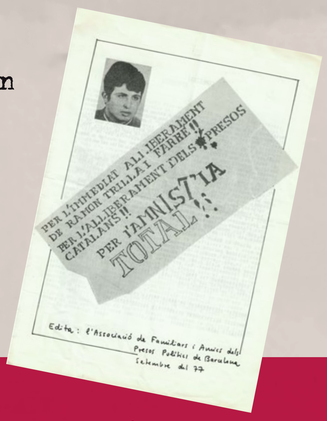

Testimonis

Joana Terrade: "Estàvem militant al Partit del Treball i ens van dir, us heu d'anar a algun lloc a muntar-lo. Érem molt obedients, ara això s'ha d'estendre, i vam anar a Igualada"

Juli de Noguera: "Un dia rebo una carta d'un compinxe meu de Tortosa. Em diu: *hola, m'has de muntar el Partit [PSUC] a Igualada*"

José Luis Noguera: "Cuando me incorporo al partido [PCML] y a la lucha política universitaria soy consciente que seguramente me detendrán, me torturarán y me meterán en la cárcel"

Sebastián Vergara: "Estava al PSUC, però al ser jove em van encomanar la responsabilitat de les Joventuts Comunistes, amb 17 o 18 anys!"

Manel Enrich: "Em van enganxar fotent una pintada, no sé si era pel Puig Antich o si era per *Franco asesino*. No teníem ni esprai, teníem una brotxa"

Josep Ribas: "Viure amb por no hi he viscut mai perquè pensava que el que feia ho feia... A la meva dona sí que la vaig fer patir molt"

Juli de Noguera: "Si volies fer alguna cosa mínimament progressista, o de compromís social, havies d'apoyar-te en l'església. Però arriba un moment que trenques amb això, et quedes amb la reivindicació social i deixes de creure en el més enllà"

Josep Ma Dávila: "Tenies por, et podien detenir i potser perdies el treball. Els meus pares desconeixien tot això, es van enterar quan van venir les primeres eleccions: *goita, cony, el meu fill és comunista!*"

Francisco Viera: "Y mi madre me dice, y estos papeles que tienes ahí, se pueden coger y tirarlos. Entonces yo iba a llevar los papeles al campo. Allí escarbaba, y con una bolsa de plástico los guardaba"

L'ASSEMBLEA DEMOCRÀTICA D'IGUALADA

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

El 7 de novembre de 1971, a l'església de Sant Agustí del barri del Raval de Barcelona, es constituí l'Assemblea de Catalunya. A la primera reunió es trobà un grup d'unes tres-centes persones lligades a entitats culturals, sindicats, associacions i partits polítics encara clandestins. El ventall anava des de la dreta nacionalista demòcrata fins a sectors de l'extrema esquerra.

El programa de l'Assemblea de Catalunya tenia quatre grans eixos d'acció: reivindicació de les llibertats socials i polítiques, amnistia per als presos polítics, restabliment de l'Estatut d'Autonomia com a pas previ a l'autodeterminació i la coordinació amb els altres pobles de l'Estat.

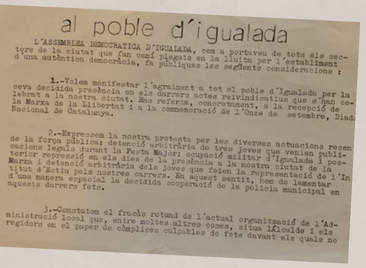

al poble d'igualada

L'ASSEMBLEA DEMOCRATICA D'IGUALADA, com a portaveu de tots els sectors de la ciutat que fan costat plegats en la lluita per l'establiment d'una autèntica democràcia, fa públiques les següents consideracions :

1.-Volem manifestar l'agraiment a tot el poble d'Igualada per la seva decidida presència en els darrers actes reivindicatius que s'han celebrat a la nostra ciutat. Ens referim, concretament, a la recepció de la Marxa de la Llibertat i a la commemoració de l'Onze de setembre, Diada Nacional de Catalunya.

2.-Expressem la nostra protesta per les diverses actuacions recentment realitzades per la Policia Armada, que han comportat detenció arbitrària de tres joves que venien publicacions legals durant la Festa Major; exposició militar d'Igualada i posterior repressió en els dies de la presència a la nostra ciutat de la Marxa i detenció arbitrària dels joves que feien la representació de l'Enllitat d'Ertiu pels nostres carrers. En aquest sentit, hem de lamentar d'una manera especial la decidida cooperació de la policia municipal en aquests darrers fets.

3.-Constatem el fracàs rotund de l'actual organització de l'Administració local que, entre moltes altres coses, situa l'Alcalde i els regidors en el paper de còmplices culpables de fets davant els quals no

Les accions més destacades foren les grans manifestacions de l'1 i el 8 de febrer de 1976 a Barcelona i del primer Onze de Setembre no clandestí celebrat aquell mateix any a Sant Boi de Llobregat, amb una multitudinària concentració. Però, segurament, la iniciativa més important de l'Assemblea de Catalunya fou la campanya *Volem l'Estatut!* de l'any 1977.

A Igualada es constituí l'Assemblea local ja des dels inicis i comptà amb representants a l'Assemblea de Catalunya. La persona de referència i gran impulsora del moviment democràtic local fou Lluís Ma. Xirinacs.

De l'Assemblea Democràtica d'Igualada, en formaven part representants de les diferents organitzacions polítiques democràtiques de la ciutat i també persones a títol individual. La seva acció principal fou coordinar l'oposició política a la ciutat.

Calia sobretot promoure accions unitàries que a partir de 1973 es pogueren anar realitzant. En el record de molts membres ha quedat l'organització a Igualada de les diferents mobilitzacions de país com la *Marxa de la Llibertat*, la campanya *Volem l'Estatut!* o la celebració del primer Onze de Setembre. Alhora, des de l'Assemblea es coordinava el moviment polític amb la lluita del món obrer, cultural o estudiantil.

El març de 1976 sortí un manifest amb cent seixanta signatures on es declarava que:

"...Els sotasignats, identificats amb l'Assemblea Democràtica d'Igualada, han cregut oportú de fer pública la seva alternativa democràtica per la nostra ciutat i comarca i fan una crida a totes les persones i sectors de l'Anoia per tal que s'uneixin a la seva lluita per a la consecució de les llibertats polítiques i sindicals."

Testimonis

Juli de Noguera: "Em trobo amb aquell amic meu [A l'Assemblea de Catalunya a Barcelona, dia de la detenció dels 113] i vinga xerrar mentre la gent anava entrant, el meu amic ja tenia puesto, i jo llavors em quedo sense seient i me'n vaig al final. I en això que surt un paio i diu: *escolteu, no us poseu nerviosos , hi ha la policia, però no passa res, tot controlat.* Vaig veure que un fotia el camp per allà, l'altre per aquí, l'altre obria una porta i s'amagava. Què collons, tot controlat! I llavors van obrir portes i vaig ser el primer a sortir perquè era l'últim de la sala, i cap a missa. Llavors la policia va fer un bloqueig i els va agafar tots"

Antoni Pàmies: "Al principi era tot una mica una nebulosa això de l'Assemblea d'Igualada. Va costar una mica. Els primers que van formar part de l'Assemblea de Catalunya van ser Unió Democràtica, Convergència Socialista, El PSUC, el Partit dels Treballadors, Comissions Obreres i no en recordo cap més. L'Assemblea de Catalunya va funcionar bé fins que els partits comencen a desenvolupar-se com a tals i volen treure el cap. A les primeres eleccions democràtiques no es presenta l'Assemblea de Catalunya, cada partit es presenta sol. Tothom ja sap que ha de fer un camí diferent"

LLUITA OBRERA

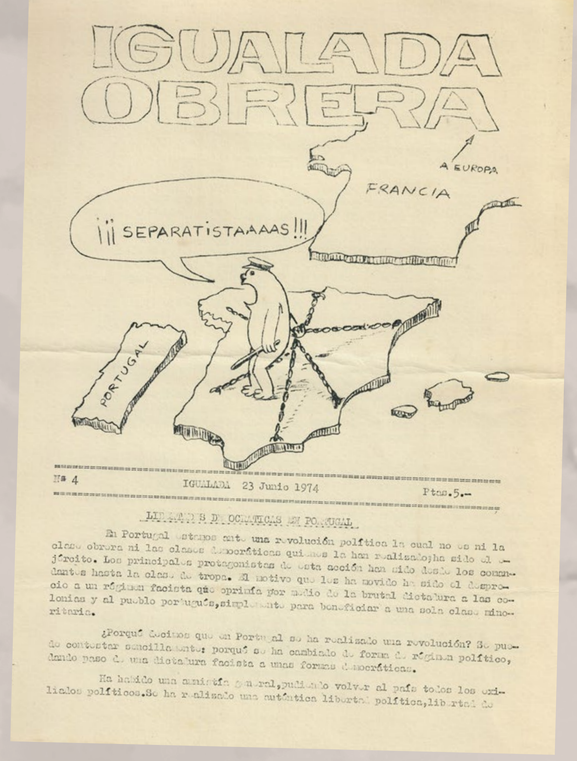

La Igualada dels setanta era una ciutat industrial amb gran presència d'empreses petites i mitjanes i de caire familiar.
A partir del creixement en nombre de treballadors, especialment en el sector tèxtil i el metall, s'inicià un cert moviment de reivindicacions laborals. Així es constata en el primer número de la revista *Igualada Obrera* del 15 de febrer de 1974 on es deia textualment: "El análisis global del Movimiento Obrero en Igualada, en la actualidad, nos muestra unas perspectivas optimistas dejando atrás una etapa de letargo...
Ha contribuido a ello:
1º El crecimiento de ciertas industrias...
2º El aumento general de la conciencia de la clase obrera que está asimilando cada día más su papel histórico de combate frente al capitalismo expoliador...."

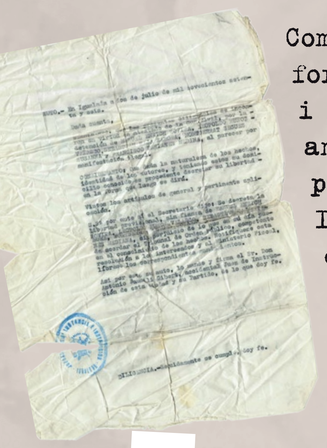

Com a resultat de les diferents reivindicacions que es foren succeint i les convocatòries de jornades de vaga i manifestacions sectorials, la patronal reaccionà amb coaccions i represàlies, a més de detencions policials per repartir "propaganda il·legal".
La força sindical més activa i organitzada a Igualada era CCOO (Comissions Obreres). La primera assemblea del sindicat a la ciutat es realitzà el març de 1973. En aquells anys encara de lluita en clandestinitat hi havia també l'Oposición Sindical Obrera, pròxima al FRAP.

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

Des de l'entorn socialista, a mitjans de la dècada, començà a estructurar-se la UGT (Unió General de Treballadors), i més endavant també hi hagué una certa recuperació del moviment anarcosindicalista degut al retorn d'alguns exiliats militats de la CNT (Confederació Nacional del Treball).

Amb el final de la dictadura la situació en el món laboral canvià, ja que amb la legalització dels sindicats les lluites per les millores en els convenis s'accentuaren, però, alhora, des de la part empresarial s'entengué que el canvi polític afectava també a les negociacions de convenis d'empresa i sectorials.

De les principals mobilitzacions que es produïren aquells anys destaquen les d'Escorpión en l'àmbit del tèxtil, però també hi hagué activitat sindical al grup Verdés del metall, a l'empresa Tanner dels curtits i en altres sectors més petits.

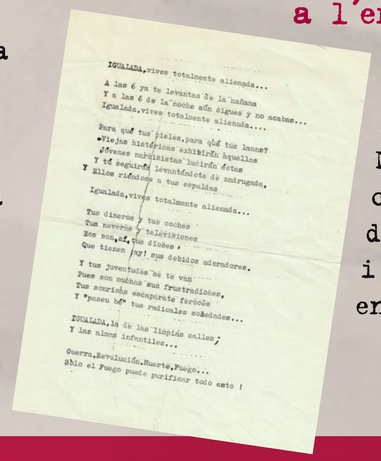

En el butlletí UTT Sindicato del Metal de desembre de 1976 es reflectia la lluita conjunta dels treballadors metal·lúrgics, a través de la Intersindical, en la negociació del conveni i l'aposta per lluitar pels seus drets enfront del posicionament tancat dels empresaris.

Testimonis

Sebastián Vergara: "La Biosca era com el centre de rogerío d'aquí d'Igualada. Els quatre rojos que hi havia, eh? Vaig entrar directament al sindicalisme i d'aquí al comunisme...
Em van despedir [de l'empresa] per sindicalista, hi va haver una lluita però a mi ja m'era igual. Hi va haver una gran manifestació i el Comitè d'Empresa es va tancar a la fàbrica... Ho vaig agrair"

Josep Ribas: "Vaig tindre problemes també a l'empresa, per la cosa sindical. Em van separar [dels altres treballadors] i em van posar en un lloc tot sol"

Joana Terrade: "En aquell moment, com que estava molt llançada vaig dir que sí, que s'havia de fer vaga perquè hi havia moltes condicions, que no hi havia manera de negociar i que l'única manera era fer vaga. I ens en vam sortir. Sí, sí, vam fer la primera vaga. Va ser a l'Escorpión i potser alguna fàbrica del voltant"

Manel Enrich: "Els empresaris, eren paios que ja sabien que vindria un canvi. Tenien paternalisme empresarial. Sabien que tenien d'escanyar una miqueta però tenien interès per conèixer-te com a persona. Entenien que havien de tenir contacte amb el món aquest que venia, perquè és qui guanyava les eleccions sindicals. Tot el jurat d'empresa eren de Comissions [Obreres], ja no tenien els seus allà"

Francisco Viera: "Representa que hacíamos una huelga general. Habíamos hecho algunos piquetes y la policía estaba muy empreñada, los que habían venido de Barcelona... A la manifestación se va formar un jaleo tremendo, enseguida nos van dispersar, pensava que podíem aconseguir la paralització pel fet de no-violència, i ens va sortir fatal, i a Paco li van pegar"

ACTIVISME ASSOCIATIU, CULTURAL I FORMATIU

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

El franquisme fou un règim repressor total i absolut. Sense llibertats polítiques, socials i culturals, la *Falange Española**, el *Movimiento** i el catolicisme més conservador controlaven els mitjans d'informació, l'ensenyament i l'oci, entre d'altres. La censura s'imposava en tots els àmbits, inclosa la creació cultural, artística i literària. Lluitar per les llibertats també era recuperar el català en l'àmbit públic o crear espais de formació crítica i d'informació lliure.

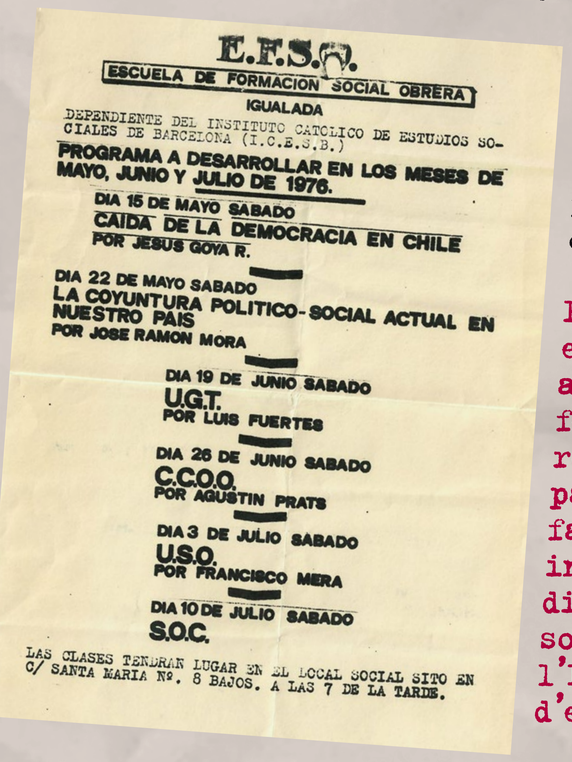

E.F.S.O.
ESCUELA DE FORMACION SOCIAL OBRERA
IGUALADA
DEPENDIENTE DEL INSTITUTO CATOLICO DE ESTUDIOS SOCIALES DE BARCELONA (I.C.E.S.B.)
PROGRAMA A DESARROLLAR EN LOS MESES DE MAYO, JUNIO Y JULIO DE 1976.
DIA 15 DE MAYO SABADO
CAIDA DE LA DEMOCRACIA EN CHILE
POR JESUS GOYA R.
DIA 22 DE MAYO SABADO
LA COYUNTURA POLITICO-SOCIAL ACTUAL EN NUESTRO PAIS
POR JOSE RAMON MORA
DIA 19 DE JUNIO SABADO
U.G.T.
POR LUIS FUERTES
DIA 26 DE JUNIO SABADO
C.C.O.O.
POR AGUSTIN PRATS
DIA 3 DE JULIO SABADO
U.S.O.
POR FRANCISCO MERA
DIA 10 DE JULIO SABADO
S.O.C.
LAS CLASES TENDRAN LUGAR EN EL LOCAL SOCIAL SITO EN C/ SANTA MARIA Nº. 8 BAJOS. A LAS 7 DE LA TARDE.

Passats els primers anys sota el control de la dictadura, anaren sorgint entitats que feien de caliu per la resistència cultural del país, altres es dedicaren a facilitar formació, i també iniciatives per donar informació diferent de la dels canals oficials, sovint sota el paraigües de l'Església, o també sota l'aixopluc d'entitats tolerades.

En el camp formatiu i del lleure, el Cau fou ja des dels anys cinquanta un lloc de formació de joves on es fomentaven valors vinculats a la natura, però també era un espai de resistència de país. Un referent per a molts joves igualadins dels setanta fou Lluís Solà, cap escolta que molts recorden com la persona que els despertà l'estima i el compromís per Catalunya.

Una entitat molt rellevant fou La Cooperativa La Victoria[2], seu de diferents associacions, espai de reunions i biblioteca, a més de promoure alternatives de cooperació en diferents àmbits com l'alimentació o l'habitatge.
Òmnium Cultural tingué també un pes destacat en aquells anys. La delegació igualadina fou creada el 1970, i entre la profusió d'activitats de promoció de la llengua i cultura catalanes trobem cursos de català, conferències, espectacles infantils i familiars...

En l'àmbit formatiu mereix ser recordada l'Escola de Formació Social Obrera. Aquest centre, ubicat als baixos de la rectoria de Santa Maria, fou un espai d'aprenentatge per a moltes persones que, procedents del món laboral o estudiantil, tenien inquietuds socials i ganes de conèixer la història, la política o l'economia marxista.

En el camp de la comunicació, a banda de la informació clandestina, es publicà el setmanari *Vida...: la revista de la família igualadina*, que dirigia Mossèn Còdol. Amb l'impuls que donaren un grup de joves encapçalats per Antoni Dalmau, transformaren el butlletí de l'Església catòlica per oferir informació de la ciutat en català.

Amb el reinici democràtic sorgiren o es renovaren diferents entitats de la vida cultural igualadina com el CECI (Centre d'Estudis Comarcals d'Igualada) o l'Ateneu Igualadí de la Classe Obrera[3].

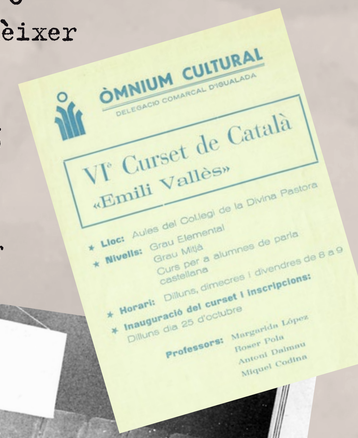

ÒMNIUM CULTURAL
DELEGACIÓ COMARCAL D'IGUALADA
VI Curset de Català
«Emili Vallès»
★ Lloc: Aules del Col·legi de la Divina Pastora
★ Nivells: Grau Elemental
Grau Mitjà
Curs per a alumnes de parla castellana
★ Horari: Dilluns, dimecres i divendres de 6 a 9
★ Inauguració del curset i inscripcions:
Dilluns dia 29 d'octubre
Professors: Margarida López
Roser Pola
Antoni Dalmau
Miquel Codina

Testimonis

Pep Marsal: "Al Cau, als escoltes, hi havia un caliu, un ambient, i hi havia el Lluís que anava davant i ens va anar estimulant a comprometre'ns amb coses. El Lluís era el nostre amic gran, ens incitava a comprometre'ns, comprometre'ns pel país, comprometre'ns per Igualada"

Josep Castelltort: "El Moviment Júnior, a part de portar els nanos i tot això, va fer formació de monitors, i amb aquesta formació hi havia molta política, molta"

Jaume Carles: "Hi havia necessitat de formació. L'Escola de Formació Social Obrera es feia als baixos de Santa Maria, motivats per gent de Comissions Obreres i el PSUC, perquè hi hagués consciència social, de classe, o formació per aplicar a la política de cada dia. Ens explicaven que era l'economia, la història... Jo crec que es va fer una bona feina"

Francisco Viera: "L'Escola de Santa Maria va ser una col·laboració de l'Església al desenvolupament polític d'Igualada"

Salvador Puig: "Teníem ganes que s'acabés la dictadura i ens motivava la rebel·lió, la revolta... També tot el fenomen d'esquerres, podríem dir marxista. Vam fer molt camí junts i ens vam contagiar els uns amb els altres, llavors va sortir el Club de Joves, i les xerrades i la formació que es feia a Santa Maria"

Joaquim Solé: "La revista Vida era, classicona, d'església... Va arribar un moment en que es va donar l'oportunitat de poder actuar, va ser una barreja de cultura i activisme. Allò era una revista de resistència, suau, però ho era"

EL CLUB DE JOVES

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

A principis dels setanta, molts joves igualadins amb ganes de remoure la tranquil·litat de la ciutat s'organitzaren per conspirar políticament i culturalment. La idea era fer activisme per contribuir a la caiguda de la dictadura i promoure els valors de la democràcia i la llibertat.

El Club de Joves tenia un nucli més o menys estable d'una dotzena de persones, però les accions arribaven a molts nois i noies de la ciutat a través d'activitats culturals, conferències, organització de concerts, carnavals, sortides... Molts dels seus actes foren organitzats amb la col·laboració de Joventuts Musicals, l'Agrupació Sardanista o el Club Natació.

VIDA...
REVISTA DE LA PARRÒQUIA IGUALADINA
Setmana de Joventut
DEL 17 AL 25 DE MARÇ

Les diverses Setmanes de la Joventut aglutinaren gran part de les propostes. Segons es recollia a la revista *Vida...* del març del 74, la idea era "crear espais de trobada per xerrar, cantar, fer gresca i discutir sobre la realitat de la nostra comunitat". Fou notori un curset de sexualitat organitzat l'any 1974 que fou prohibit després de la primera xerrada. Un escàndol parlar d'anticoncepció, preservatius o desig. Uns anys més tard el curset es tornaria a organitzar, aquesta vegada sense problemes, de la mà de la renovada Comissió de Cultura de l'Ateneu.
També tingueren força ressò diversos *happenings* o manifestacions de caire artístic i participatiu.

El Club de Joves, després d'uns inicis informals, agafà un caire una mica més estructurat sota el paraigües de la Cooperativa La Victoria (acollits, com tantes altres iniciatives, pel senyor Salvador Riba). Durant aquells anys el Club publicà diversos números de la revista *Victòria, butlletí de la cooperativa La Victòria*. Més endavant el Club de Joves tingué local de trobada propi als baixos d'una casa del carrer Sant Sebastià.

Tot i que El Club de Joves no anà més enllà d'uns tres anys, entre 1972 i 1975, es pot dir que per als joves que hi participaren foren uns anys especialment interessants i intensos.

REBUT
SOCI NUM. 113
3.er trimestre 1974
REBUT
SOCI NUM. 113
4.rt trimestre 1974
REBUT
SOCI NUM. 113
1.er trimestre 1974
REBUT
SOCI NUM. 113
2.on trimestre 1974
CARNET DE SOCI
CLUB DE JOVES
Cooperativa la Victòria
IGUALADA
Nom. Tomàs Solé i Vilanova
Adreça Sant Martí de Sesgueioles, 4
Població Igualada
Soci núm. 113

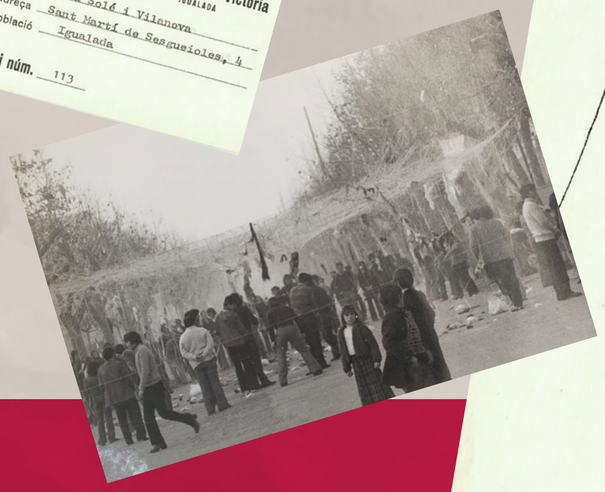

BUTLLETÍ
DEL CLUB DE JOVES
DE LA COOPERATIVA "LA VICTORIA"
NOVEMBRE 74

Testimonis

Salvador Puig: "El Club de Joves ens va marcar molt. Era un moviment pseudo-polític, no un partit o amb una estructura de partit. Vam generar una mena d'associació informal els que no anàvem a la discoteca. Va ser una cosa molt espontània, un trobar-se i parlar de tot, compartir desitjos, aquesta idea de llibertat i justícia social, i de lluita, i d'anar contra el sistema i la dictadura. Eren moments molt polititzats, i era un lloc de poder fer política, de poder influir d'alguna manera o formar-se políticament, però no només.

Era també un lloc de trobada en aquella etapa, érem molt joves, i que t'interessa tot... Vam passar-nos-ho molt bé, també"

Jaume Carles: "El Club de Joves va ser un moviment bastant espontani. Ens vam ajuntar un pilot de gent, el comú denominador era anar contra el franquisme però també volia ser una resposta del jovent d'Igualada en quan a festes i tot això. Vam fer molts actes, jazz..."

LA MARXA DE LA LLIBERTAT

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

A la primavera de 1976, pocs mesos després de la mort de Franco, Pax Christi, una associació catòlica internacional de promoció de la Pau i integrant de l'Assemblea de Catalunya, convocà a tot el poble català a participar en una marxa que recorreria tres-cents pobles i ciutats dels Països Catalans amb el lema "Poble català, posa't a caminar" i amb l'objectiu de desvetllar consciències i mobilitzar la gent per aconseguir llibertats polítiques i socials.

La Marxa fou prohibida pel ministre de la Governació Manuel Fraga al·legant que podia "alterar gravemente la convivencia cívica" i fou perseguida amb tot l'aparell repressor de policies, governadors civils, alcaldes i l'extrema dreta. Tot i això, la mobilització comptà amb un gran suport de la gent i fou un èxit. Els dies 3 i 4 de juliol cinc columnes de *marxaires*, majoritàriament joves, començaren a recórrer el país amb la voluntat de confluir a Poblet.

Igualada formava part de l'itinerari de la columna Tramuntana amb l'inici a l'Escala. La posició de l'alcalde passà de ser permissiva en un primer moment a excusar-se, al·legant pressions, per no poder permetre la seva realització.

Els dies 2 i 3 de setembre es visqué a la ciutat una mobilització poc imaginable i mai vista fins aleshores. L'Assembla Democràtica d'Igualada fou l'organitzadora de la Marxa al seu pas per la ciutat i autora del manifest que s'havia de llegir a la Rambla.

Si el dia 2 fou relativament tranquil amb els *marxaires* fent activitats per a la canalla, el divendres dia 3 fou ben mogut. El desplegament policial fou espectacular i la lectura del manifest acabà amb la detenció del lector del text i d'una *marxaire*. Seguidament es produí un llançament d'octavetes des de un terrat i diferents convocatòries per la ciutat.

Finalment, un bon nombre de persones es concentraren a la plaça de l'Enxub, on es feren diversos parlaments i s'inicià una manifestació amb més d'un miler de persones que recorregueren un tram del passeig Verdaguer fins al carrer Trinitat i la Soledat. La persecució per part de la Guàrdia Civil fou constant, amb corredisses, detencions i cops de porra i el resultat de diverses persones ferides.

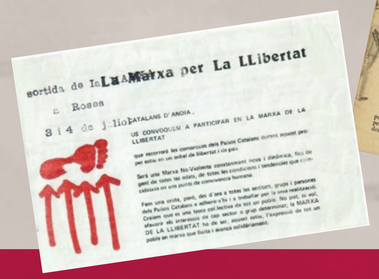

Testimonis

Josep Ribas: "Només em van deixar llegir quatre ratlles. Aquells [la Guàrdia Civil] van vindre cap allà donant cops de culata a la gent, em van agafar, em van prendre el paper i ja està... Allà dintre al *quartel*, el capità no deixava sortir a un guàrdia perquè anava amb el *naranjero* i volia disparar!. I el capità em va dir, *bueno, i tu, què?* I dic jo, *ja ho veu, volia llegir això, perquè és la Marxa de la Llibertat.* Llavors, el capità diu, *tu que eres?* Llavors em vaig adonar que Catalunya era més important que tot el que havíem fet, perquè em va dir, *tu eres un separatista.* Jo no era separatista llavors, jo més aviat venia de la cosa obrera"

Josep Ma. Oller: "En un moment determinat em noto una cosa darrere l'esquena, era un guàrdia civil amb la punta de l'escopeta: no haga ningún gesto raro porque aquí hay mucha gente y no queremos que haya follón. Em van fotre Rambla avall amb la punta clavada"

Juli de Noguera: "Un guardià em diu: porqué ustedes, los rojos, son malos, porqué a mis padres los mataron los rojos, yo esto lo llevo en el corazón"

Sebastián Vergara: "A mi em van fotre una pallissa la Guàrdia Civil. Em van obrir la cella, em van deixar l'esquena... aquell malparit... amb aquelles barrigotes que tenien i aquelles cares de mala llet... van fer una fila com els futbolistes... i vinga, pum-ba, pam-pim-pum!"

MÉS ENLLÀ D'ENSENYAR; MÉS ENLLÀ D'APRENDRE

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

L'Institut Pere Vives Vich fou un focus d'activisme que influencià tota la ciutat. El professorat fou una font de conscienciació per a molts alumnes, i el moviment dels PNN (Professors No Numeraris) agafà força en aquest centre.
Els docents plantejaren reivindicacions i vagues que evidenciaven noves maneres d'entendre les lluites per les millores laborals i socials.

L'arribada d'una colla de nous llicenciats no dòcils amb l'ensenyament franquista i amb altres visions del contingut de les matèries humanístiques, a més d'unes relacions més properes amb els alumnes, fou una forta alenada d'aire fresc que coincidí amb nois i noies estudiants que volien canvis i que aspiraven a noves formes d'ensenyament.

Des de la perspectiva dels alumnes, la possibilitat d'estudiar a les tardes amb el que es coneixia com a "nocturn", facilità l'assistència a l'Institut i l'estudi del batxillerat superior per part de nois i noies inquiets per aprendre, però també amb inquietuds polítiques i culturals. Foren joves que pogueren compaginar estudis i treball i, per tant, coneixien el món laboral.

Des dels grups de nocturn es promogueren accions de suport als professors i professores en les seves lluites reivindicatives, i alhora organitzaren diferents activitats culturals i d'aprenentatge.

La més destacada seria l'Institut d'Estiu i la publicació d'una revista. La cercavila d'inauguració de l'Institut d'Estiu de l'any 1976 fou coneguda per tota la ciutat. La Guàrdia Civil la confongué amb una manifestació, ja que alguns delators confongueren la taula de multiplicar amb crits de *visca la república!*. Les forces de l'ordre feren acte de presència, suspengueren el passeig per la ciutat, i alguns alumnes hagueren d'anar al "cuartelillo" a declarar.

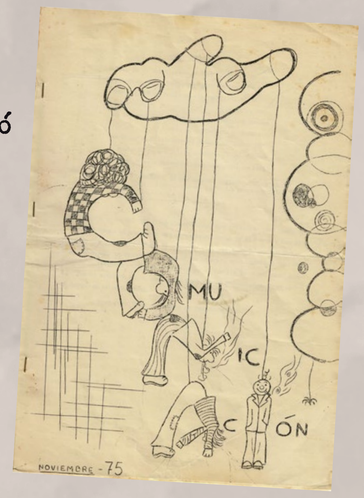

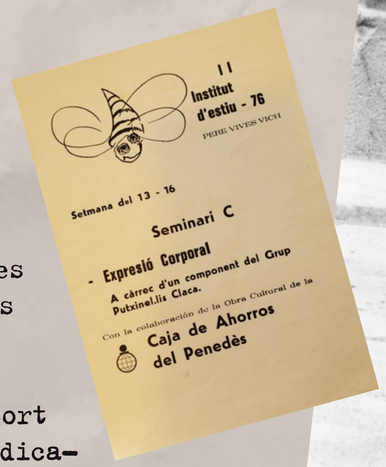

Testimonis

Anna Vaqués: "Els professors eren antifranquistes. En venien molts de fora. Alguns anys en van venir uns de més a l'esquerra que els comunistes. A l'Institut hi havia moltes irregularitats... típic de la corrupció... havien de fer un laboratori però al cap de tres anys no hi havia res. I una altra cosa, hi havia un agregat que només venia a signar i no tornava, treballava a Madrid d'advocat. Era amic d'un ministre i si el director el denunciava ja havia begut oli. A l'Institut podien denunciar-te els conserges, que eren els Guàrdies Civils que als 50 anys se jubilaven, cobraven la jubilació però podien treballar. Et podien denunciar també els de la Falange, els profes que eren anti... Tenien com espies..."

L'Institut d'Estiu era perquè els alumnes aprenguessin cosses que no s'ensenyaven, era al setembre. Abans de començar l'Institut els alumnes anaven pel carrer cantant i els van fer una denuncia perquè es pensaven que portaven llibres prohibits"

Sebastián Vergara: "I aleshores anàvem tots cap a l'Institut un munt de gent de la Biosca. Treballàvem i estudiàvem a la mateixa vegada. A l'Institut vam començar per la qüestió cultural però sempre amb motivació..., és que t'ofegaves, volies més... tenies l'ansietat de fer. I vam tenir un suport per fer coses, el grup de profes va fer molt"

PROTESTES CIUTADANES

Fins a les primeres eleccions municipals de la democràcia, el consistori igualadí era format segons un procediment de selecció franquista. El sistema es basava en eleccions per terços: familiar, sindical i corporatiu.

Abans de l'arribada de la democràcia algunes persones cercaren entrar al consistori amb voluntat d'introduir-hi una certa obertura. Petites accions que no modificaren gaire el caràcter franquista de l'Ajuntament i de l'alcalde Ramon Grau, tot i la consideració de tecnòcrata que es donava a ell mateix. Tots els consistoris del país hagueren d'allargar les legislatures franquistes fins a les eleccions locals de 1979.

Durant la primera meitat de la dècada dels setanta les protestes ciutadanes foren escasses, sobretot pel que fa a protestes contra les accions del consistori.

Iniciada l'època de la transició, es produïren algunes mobilitzacions a la ciutat contra diverses decisions de l'Ajuntament promogudes des dels partits polítics o per diferents moviments socials que tingueren un fort ressò.

Hi hagué protestes per la font del mig de la plaça de l'Ajuntament que no impediren que es construís.

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

Es feu una campanya contra l'enderroc de l'Estació Vella que tampoc aconseguí aturar-ho.

Es realitzaren accions per la catalanització de noms de carrers que no canviaren fins més endavant.

Un moviment que adquirí importància a la ciutat, en aquest cas dirigit al govern d'Espanya, fou en suport a la campanya *Salvem el nostre tren* que encapçalà Miquel Vila. Era l'any 1977 i es conegué la decisió de suprimir la línia del ferrocarril des de Martorell fins a Igualada. Amb una marxa entre aquestes ciutats, amb samarretes i pancartes contra la supressió del carrilet, a més de visites i pressions a Madrid, s'aconseguí canviar la decisió ministerial. Fou un gran èxit gràcies a la pressió ciutadana.

Testimonis

Pep Marsal: "Per allò de l'enderroc de l'estació ens vam trobar representants de partits i jo hi vaig anar com a Convergència. I vam dir: *això no pot ser, el Grau ensorrant l'estació del tren, sense permís i sense consultar ningú.* Tot i que el Grau no havia de consultar ningú."

Josep Ma. Dávila: "Quan es va traslladar l'estació de tren on és ara, pensàvem a veure què es fa amb l'edifici de l'estació vella. i es va convocar un concurs d'idees però l'alcalde una nit va portar excavadores allà i va ensorrar l'edifici"

Pep Marsal: "Volien treure el carrilet i vam anar a Madrid a veure el ministre per protestar. Va ser una cosa de partit, el Pujol [president] em va trucar i va dir: *aquesta tarda a l'aeroport a tal hora, que demà anirem a veure el ministre. I jo: va, som-hi!.* I vam anar tres d'aquí de la comarca a Madrid a veure el ministre. Vam fer bastant soroll i amb això vam evitar que es tanqués, perquè es pretenia tancar-lo del tot"

Josep Ma. Oller: "Una de les coses que va sortir d'alguna xerrada fou la idea de canviar el nom d'una pila de carrers. Ho vam fer, sí, no les teníem totes, perquè vam haver de fer unes cartolines per posar sobre les plaques amb els noms nous, ens vam passar tota una nit llarga fent-ho"

IGUALADA I "ELS BARRIS"

El creixement de la indústria igualadina a partir dels anys cinquanta requeria mà d'obra forana, i arribà en bona part de la immigració espanyola. A causa del preu del sòl i de l'escassetat de terrenys, la nova població s'assentà sovint a la perifèria de la ciutat, fet que provocà la creació de barris com Montserrat i Fàtima, dins el terme municipal, o Sant Maure, Can Barraqueta i Vistalegre a Santa Margarida de Montbui. També Sant Pere i Santa Olga, a Òdena, o La Paz, a Vilanova del Camí. El barri de Montserrat fou edificat en vertical, blocs de pisos construïts els anys seixanta per l'Obra Sindical del Hogar, però altres barris es formaren sovint a partir de l'autoconstrucció.

La Igualada dels setanta no es pot entendre sense la visió del conjunt de la Conca d'Òdena. Les persones procedents de la immigració d'aquells anys treballaven a la indústria igualadina i els infants anaven a les escoles d'Igualada.

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

De mica en mica, i a mesura que cadascun dels barris anaven creixent i els veïns s'anaven organitzant, naixien moviments reivindicatius que reclamaven infraestructures i serveis: canalització d'aigua, enllumenat, clavegueres, pavimentació...

A tall de mostra s'han recollit testimonis del barri de Fàtima, en territori municipal d'Igualada. Aquest nucli s'inicià als anys cinquanta i seixanta a partir de l'autoconstrució sobre un terreny entre les rieres de Can Masarnau i de l'Espelt. Un barri amb una gran mancança de serveis que calgué anar reivindicant i conquerint. Cal destacar la creació de l'escola Cardijn, promoguda pels veïns amb el suport de mossèn Còdol, capellà del barri des de l'any 1965.

Durant els anys setanta s'anaren consolidant diferents infraestructures i el moviment veïnal inicià associacions de caire cultural i esportiu. L'Associació de Veïns del Barri de Fàtima es creà l'any 1979 en període democràtic, tot i que ja hi ha referència l'any 1972 d'una Comissió de Veïns que ajudava les famílies en situacions més precàries.

Els altres barris situats fora del terme igualadí seguiren evolucions similars, cadascun amb les seves característiques. El barri de Sant Maure destacà per la gran força de les seves mobilitzacions.

Testimonis

Josep Ma Dávila: "Jo vaig arribar aquí a Catalunya amb uns tiets meus i vam llogar unes habitacions. Després, com tota la gent del barri de Fàtima, compraven un terreny que els donaven molt bé de preu i els caps de setmana, s'anaven fent les cases"

Francisco Viera: "En el barri de Fàtima, Mossèn Còdol, com que hi havia manca d'escoles allà diu: *aquí, sobre la iglesia, farem unes escoles. I dic jo, si vols, quan plego de treballar vinc aquí.* I en aquella escola hi vam estar uns quants anys fins que després es va fer una escola pública"

Josep Ma. Dávila: "A Fàtima només hi havia un pont que unia el barri amb la resta de la ciutat, era el pont vell que estava a baix de tot. Hi va haver un accident, va prendre mal un nano, i recordo que vam tirar unes octavetes denunciant l'aïllament del barri"

Sebastián Vergara: "Allò era pitjor que el Tercer Món. El barri de Fàtima era una cosa espeluznante. No estava urbanitzat, no teníem aigua corrent i tot això dels lavabos anava com anava. Només hi havia una font en tot el barri i la gent anava amb carrets, amb garrafes enormes. Imagina tot un barri que depengués de l'aigua d'una aixeta!. Crec que no hi havia clavegueram i asfaltat tampoc, quan plovia era horrorós, horrorós"

Maribel Nogué: "Aquesta època la vaig viure molt des de Montbui, però no com a Montbui *barrera*. Hi havia gent que sí, gent que eren de Montbui i que per ells, els d'Igualada eren unos burgueses. Però jo també em vaig trobar que, *ah, aquests són els de Montbuí* "

Maribel Nogué: "Igualada tenia molta responsabilitat en el tema dels serveis socials perquè s'havia alimentat dels impostos industrials, fent deixadesa de les seves obligacions de protecció a la població treballadora"

DE LA CLANDESTINITAT A LES INSTITUCIONS I ENTITATS

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

A finals dels setanta, l'inici d'una certa llibertat, la legalització dels partits polítics o el sorgiment de noves formacions situaren les organitzacions polítiques i els moviments socials davant de canvis profunds. Requeria estructurar-se internament, crear aliances amb partits propers i sobretot fer-se visibles i posicionar-se amb vista als diferents processos electorals que s'anirien succeint, especialment per les eleccions locals que se celebrarien el 1979.

El moviment que acabà sent CDC (Convergència Democràtica de Catalunya) aglutinà les persones amb inquietuds nacionalistes, i de cara a les eleccions municipals CDC feu coalició amb UDC (Unió Democràtica de Catalunya). A Igualada, des de la cúpula del partit convergent s'imposà com a cap de llista un membre d'Unió. Fou la candidatura més votada i aconseguiren l'alcaldia.

El PSC (Partit Socialista de Catalunya), que aglutinava persones provinents de diferents organitzacions socialistes, quedà en segon lloc a les eleccions locals, a pocs vots de Convergència i Unió.

El Partit Socialista Unificat de Catalunya (PSUC) fou l'opció comunista a la ciutat. Present a Igualada durant la clandestinitat, aconseguí dos regidors al consistori.

L'Esquerra Republicana dels setanta a Igualada comptava amb pocs militants i d'avançada edat. A poc a poc s'iniciava l'entrada de joves, però encara estaven poc organitzats i no obtingueren representació al primer ajuntament democràtic.

A partir de la consecució de la democràcia, moltes persones actives políticament durant el franquisme formaren part de llistes electorals i entraren al consistori. Altres, s'integraren en moviments associatius i culturals com l'Ateneu, Òmnium Cultural, el CECI, Joventuts Musicals o el Cine Club. Amb el pas dels anys, molta gent deixà l'activisme de partit, en alguns casos desencisada amb la mateixa organització o per la percepció que la lluita democràtica i la llibertat eren una altra cosa.

Les persones que visqueren activament l'època convulsa de l'anomenada *transició política a la democràcia*, en destaquen la motivació per la lluita, la unió per aconseguir la democràcia, els llaços creats amb els companys i companyes per unes idees compartides i la il·lusió per construir una societat més lliure i justa.

Testimonis

Manel Enrich: "Quan va vindre el desencant, vam dir: a la merda! Però entre nosaltres, els que ens hem quedat i som amics, mai hem tingut la sensació de dir: *hòstia, he llençat la vida*"

Joana Terrade: "Vaig veure que, als partits, n'hi havien uns que estaven a l'elit, que controlaven la situació, i després hi havien els pringats, que eren els que feien la feina. Em vaig sentir estafada, vaig plegar veles i no vaig voler saber res més de política de partits"

Josep Ma Dávila: "Es molt fàcil fer una crítica a posteriori però s'ha de saber en quin moment històric es va produir la transició, i que la gent tenia molta por"

Jaume Carles: "Vam entrar a l'Ateneu quan encara era Centro Nacional per burxar des de dintre"

Maribel Nogué: "No la vaig votar la Constitució, perquè el que hi havia de fons era una altra cosa, ens havien venut des de dalt, no ens van tenir en compte. Em vaig implicar en l'Ajuntament, vaig continuar el meu compromís d'aquesta manera"

Antoni Pàmies: "Després hi ha la política municipal. I aquí hi veus una oportunitat, hi veus unes possibilitats, hi veus una comparança amb els països democràtics"

José Luis Noguera: "Fue hermoso ese periplo vital de juventud pero acabó ahí, yo me reincorporé a mi vida profesional y soy afiliado al PSC, milito i tengo alguna responsabilidad. La vida política, los valores que impregnan una sociedad me importan"

Josep Ma. Oller: "Només em queda el carnet del bàsquet, el hoquei, un que m'he fet de nou de la Fundació del Pascual Maragall i el de la Creu Roja. No en tinc cap més"

Sebastián Vergara: "Els meus valors són justícia, solidaritat, igualtat... No soc de cap força política, però estic marcat pel que era l'esquerra d'aquella època, molt idealistes"

DÈIEM NO

Igualada per la llibertat als 70

CRONOLOGIA DE FETS DESTACATS

	CATALUNYA	ESPANYA
1970	Pau Casals a l'ONU	Procés de Burgos, judici militar a membres d'ETA
	Tancada "d'intel·lectuals" a Montserrat	
1971	Fundació de l'Assemblea de Catalunya	
	Vaga massiva a la SEAT	
1973	Detenció dels 113 de l'Assemblea de Catalunya	Atemptat a Luís Carrero Blanco
		Procés 1001, judici contra dirigents de CCOO
1974	Fundació de CDC i CSC	
	Execució de Salvador Puig Antich	
1975	Creació del Consell de Forces Polítiques de Catalunya	Mort de Francisco Franco
	Inici del Congrés de Cultura Catalana	
1976	Mort d'Oriol Solé Sugranyes, fugat de la presó de Segòvia, d'un tret de la Guàrdia Civil	Massacre policial a treballadors de Vitòria
	Marxa de la Llibertat	
	Primeres Jornades Catalanes de la Dona	
	Diada Nacional de l'11 de Setembre a Sant Boi	
	Referèndum sobre la *Ley para la Reforma Política*	
1977	Atemptats de l'extrema dreta	
	Bomba a la revista satírica El Papus	Matança dels advocats laboralistes d'Atocha
	Legalització del PSUC	Legalització del PCE i CCOO
	Diada Nacional de l'11 de Setembre, gran manifestació a Barcelona	
	Eleccions generals espanyoles	
1978	Redacció de l'Estatut de Sau	
	Associació PSC-PSOE	
	Aprovació de la Constitució Espanyola	
1979	Eleccions generals espanyoles	
	Aprovació de l'Estatut d'Autonomia de Catalunya	
	Eleccions municipals	

VOCABULARI

* *Falange Española:* partit polític d'ultradreta i de caire feixista que aglutinava els sectors afins al règim de Franco. Fundat per José Antonio Primo de Rivera, propugnaven un estat autoritari, anticomunista i anticatalanista.

* *Movimiento Nacional:* conjunt de forces polítiques que s'adheriren a l'aixecament militar franquista. Els seus principis, totalitaris i feixistes, proclamats en la *Ley Fundamental de Principios del Movimiento Nacional* del 1958, constituïen la ideologia oficial de la dictadura de Francisco Franco.

* *Sección Femenina:* branca de la Falange adreçada a les dones. La seva finalitat era controlar la formació femenina, per tal que fossin bones patriotes, bones cristianes i bones esposes. Un dels seus programes va ser el Servei Social de les dones; una eina d'adoctrinament per reforçar la família tradicional.

* *Sindicat Vertical:* nom popular amb què es coneixia la Organización Sindical Española, única organització sindical legal a Espanya durant la dictadura. L'Estat controlava tot el sistema i era implícita l'afiliació de tots els treballadors i tots els empresaris.

NOTES

(1) Soc un virus! (1970): campanya en defensa del català a l'escola i com a resposta a unes declaracions del falangista Adolfo Muñoz en què deia que "la lengua es un medio de acceso al alma, y por ahí también un acceso al virus del alma, no es cosa de conceder favores a los que utilizan la lengua para combatir la unidad de España".

(2) Cooperativa La Victòria: entitat que va haver d'adoptar aquest nom amb l'arribada de la dictadura de Franco. El nom anterior era Unió de Cooperadors. Salvador Riba en fou president i ànima des del 1957. En els seus locals hi va crear una biblioteca pública i va acollir associacions com Òmnium Cultural o el Club de Joves, i moltes reunions com les de l'Assemblea de Catalunya a Igualada. Des de la Cooperativa es van impulsar iniciatives com la cooperativa de consum o d'habitatge.

(3) Ateneu Igualadí de la Classe Obrera: fundat el 1863, fou un centre cultural amb l'objectiu que totes les persones tinguessin accés a la formació i educació. Requisat el 1939 per la Falange, estigué quaranta anys en mans de persones d'ideari franquista i carlista que li canviaren el nom per Centro Nacional. El 1975 recuperà el nom i el 1977 antics ateneistes i antics alumnes, junt amb un grup de joves que activaren la Comissió de Cultura, entraren a l'Ateneu amb propostes culturals d'acord amb els nous aires de llibertat i democràcia.